

Franc Pohleven*

ŽVEPLENI LUKNJIČAR

ENA NAJLEPŠIH LESNIH GOB

V jesenskih dneh, ko se sprehajamo po mestu, v naravi ali pa celo, ko se peljemo z avtomobilom, lahko na drevesih listavcev – predvsem na sadnem in parkovnem drevju – opazimo zelo intenzivno obarvane velike klobuke žveplena luknjičarja - *Leatiporus sulphureus* (Bull. ex Fr.) Murr. Zanimivo je, da se ta goba pogosteje pojavlja v urbanih središčih kot v gozdu. Najpogostejša je na hrastu in vrbah, redkejša na sadnem drevju in drugih listavcih, zelo redko pa okužuje iglavce. Klobuki so precej sploščeni, po zgornji površini nekoliko valoviti in gladki. Mladi trosnjaki so zgoraj rožnatorumene do oranžnorumene barve s svetlejším robom, ki preide v svetlo rumen spodvihan rob. Trosovnica je žvepleno živo rumene barve. Klobuki izraščajo v šopih iz postrani nameščenega skupnega beta. Celotni šop lahko doseže več kot 30 cm premera in tehta nekaj kilogramov. Zaradi svoje prečudovite barve in velikosti gobo zlahka opazimo (slika 1).

Žvepleni luknjičar je fakultativno parazitska gliva, ki raste na mrtvem delu stoječega drevesa (saprofit). Okužuje tako rastoča drevesa kot posekan les. Podgobje se razrašča v notranjosti in ko poženejo prvi klobuki, je drevo že obsojeno na propad. Iz debla vsako leto od poletja do

■ Slika 1. Čudoviti klobučki žveplena luknjičarja izraščajo v šopih v parku v Rigi (foto: F. Pohleven)

■ Slika 2. Na drevesu se pojavljajo plodišča žveplena luknjičarja vrsto let, dokler drevo ne propade. Klobuki se pojavijo vsako leto višje in v večjem obsegu (foto: F. Pohleven)

pozne jeseni poženejo obilni klobuki, ki se v šopu prekrivajo kot opeka na strehi. Klobuki so enoletni. Pri starih gobah barva obledi in prek zime trosnjaki odmrejo, vendar naslednje leto poženejo novi – leto za letom, dokler drevo ne odmre (slika 2). Po odmrtnju drevesa pa poženejo tudi iz lesa, dokler le-ta ni popolnoma razkrojen. Na drevesu povzroča rjavo trohnobo, ki se postopoma od spodaj in iz centralnega dela širi proti periferiji (obodu) in navzgor proti krošnji. Drevo v notranjosti razpade v rjave prizmatične fragmente, lahko pa se tudi izvotli. Od zunaj na drevesu pogosto ni videti obsega poškodovanosti. To opazimo šele, ko se drevo zaradi oslabilte mehanskih la-

* prof. dr., Biotehniška fakulteta, Oddelek za lesarstvo, Rožna dolina, Cesta VIII/34, 1000 Ljubljana

stnosti zruši, kar predstavlja velik problem v naseljih. Ob porušitvi lahko pride do poškodb objektov, infrastrukture, avtomobilov in celo ljudi.

Ta lesna goba ne povzroča večje škode na lesnih izdelkih, saj se pojavlja predvsem na stoječih drevesih in hlodovini, zelo poredko tudi na lesnih polizdelkih. Na lesnih izdelkih pa se pojavi le v primeru, če so le-ti v stiku z zemljo in če je bil izdelek narejen iz predhodno okuženega lesa.

Meso mladih gob je sočno in mehko. S staranjem klobuki otrdijo ter obledijo in meso postane grenko. Zato so le mlade gobe užitne in na lističe narezane ocvrte zelo dobre, a pri nas malo cenjene. Pred pripravo je potrebno klobučke v vodi prevreti in nato vodo zavreči. Zelo cenjene so v Angliji in Ameriki, kjer jih imenujejo piščančje meso oziroma gozdni piščanec. Poznani so tudi njeni zdravilni učinki. Delovala naj bi protivirusno in v sodelovanju s Fakulteto za farmacijo smo pred leti ugotovili, da ekstrakt žveplenega luknjičarja do 95 % zavira delovanje encimov specifičnih za virus HIV.

Knjiga Gradnja z lesom - izziv in priložnost za Slovenijo izšla

Kot smo že poročali, je Oddelek za lesarstvo Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani izdal monografijo Gradnja z lesom - izziv in priložnost za Slovenijo avtorice dr. Manje Kitek Kuzman. Monografija Gradnja z lesom - izziv in priložnost za Slovenijo je zasnovana interdisciplinarno in predstavlja dialog slovenskih strokovnjakov različnih področij, ki se ukvarjajo z leseno gradnjo. Namen knjige je najti presek med znanstveno sfero in gospodarskim segmentom v smeri večje odprtosti in vključevanja čim širšega kroga zainteresirane javnosti ter opozoriti na kompleksnost lesene gradnje.

Monografija vsebuje 34 intervjujev s slovenskimi strokovnjaki, vsebuje 36 strokovnih prispevkov; obsega 311 barvnih strani- slikovno gradivo v knjigi vključuje primere dobre prakse slovenskih realiziranih objektov (format A4, vezana je v trde platnice).

Več informacij: www.lesena-gradnja.si

19. LJUBLJANSKI POHIŠTVENI SEJEM

19. Ljubljanski pohištveni sejem (3.–9. 11. 2008), največji doslej, se bo odvijal na 17.780 kvadratnih metrih razstavnih površin, v vseh razpoložljivih dvoranah in v treh dodatnih montažnih dvoranah ter na zunanjih razstavnih površinah. V dvorani Kocka (A 2) bodo še zlasti tisti razstavljalci, ki so v slovenski javnosti prepoznavni zaradi oblikovanja, ki je značilno za njihove izdelke. Tudi po številu razstavljalcev je udeležba najmnogičnejša doslej: letos sodeluje na LPS 354 podjetij iz 24 držav. Že tradicionalno bodo za najboljše dosežke podeljene nagrade in priznanja, letos prvič izbira dobitnike nagrad Najboljših 10 in zmagovalca med njimi mednarodna komisija: Thomas Machhörndl, Avstrija, Isabel Herault, Francija, Steve Diskin, ZDA, Špela Hudnik, Slovenija, Ljubo Pezdirc, Slovenija (predsednik).

Novosti letošnjega LPS so še:

Arhitekturni dialog: arhitekturno svetovanje za v naprej izbrane obiskovalce sejma (v sodelovanju z revijo Delo in dom ter Fakulteto za arhitekturo Univerze v Ljubljani).

Varno in udobno bivališče za 3 življenjsko obdobje – razstava idejnih rešitev študentov ALU Univerze v Ljubljani.

Ustvarjalne delavnice in varstvo za najmlajše Stol – takšen in drugačen v sodelovanju s Pionirskim domom.

Obsejemski program, ki ga organizira Združenje lesne in pohištvene industrije pri GZS:

- ▶ 3. november, ob 14.00 uri, dvorana Urška: Les – prihodnost slovenskega trajnostnega razvoja (okrogla miza)
- ▶ 4. november, ob 12.00 uri, dvorana Urška: Soočenje oblikovalcev in pohištvene industrije (okrogla miza).

INFO: www.pohistveni-sejem.si